

ABC

CHOROBY WRZODOWEJ ŻOŁĄDKA I DWUNASTNICY

PORADNIK DLA PACJENTA

dr hab. n. med. Dorota Waśko-Czopnik
Gastroenterolog, specjalista chorób wewnętrznych

 polpharma
w Gastroenterologii

ABC

CHOROBY WRZODOWEJ

ŻOŁĄDKA I DWUNASTNICY

PORADNIK DLA PACJENTA

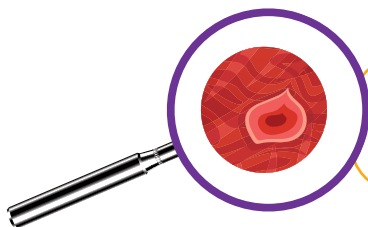
dr hab. n. med. Dorota Waśko-Czopnik

1. Co to jest wrzód trawienny?

Wrzód trawienny to ograniczony ubytek (wgłębienie) błony śluzowej sięgający w głąb, z naciekiem zapalnym, często z martwicą tkanek w jego otoczeniu.

Może być położony powierzchownie lub drążyć głęboko poza ścianę żołądka bądź dwunastnicy, co wiąże się z powikłaniami choroby. Najczęstszą lokalizacją wrzodów są opuszka dwunastnicy i żołądek, rzadziej stwierdza się je w dolnej części przełyku lub pętli dwunastnicy.

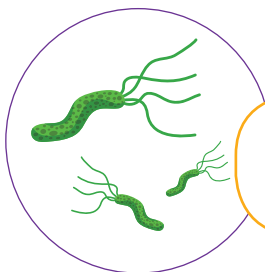
2. W jaki sposób powstają wrzody?

Błona śluzowa żołądka i dwunastnicy jest narażona na wiele czynników uszkodzających, ale istnieją także czynniki ochronne, które wpływają na jej prawidłowe funkcjonowanie. Jeśli czynniki agresji stanowią przewagę nad ochronnymi, dochodzi do nadżerek, a następnie głębszych ubytków czy wrzodów, które są poddane działaniu kwasu solnego i enzymów.

Uszkodzająco działają: nadprodukcja kwasu, *Helicobacter pylori*, leki (niesteroidowe przeciwzapalne, przeciwkrzepliwe), sole żółciowe, dym tytoniowy, alkohol i stres.

Do czynników ochronnych zaliczamy: osłonowe działanie śliny i pokarmu, śluz, odpowiednie ukrwienie śluzówki, zdolności regeneracyjne śluzówki i czynniki hormonalne.

3. Czym jest *Helicobacter pylori*?

Helicobacter pylori to bakteria bytująca w śluzie żołądka.

Powoduje ona powstawanie przewlekłego stanu zapalnego błony śluzowej prowadzące do jej uszkodzenia. Przetrwanie bakterii w kwaśnym środowisku żołądka jest możliwe dzięki wytwarzaniu przez nią enzymowi, który neutralizuje kwas solny wokół bakterii.

Początkowo bakterie wytwarzają ostry stan zapalny, który przechodzi w przewlekły i sprzyja powstawaniu wrzodów dwunastnicy, w mniejszym stopniu żołądka.

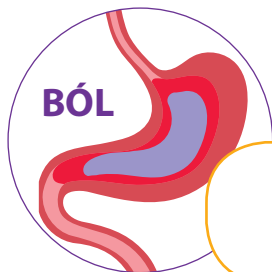
4. Na czym polega leczenie *Helicobacter pylori*?

W leczeniu (eradykacji) *Helicobacter pylori* stosuje się dwa antybiotyki, leki hamujące wydzielanie żołądkowe (inhibitory pompy protonowej [PPI, *proton pump inhibitors*]) oraz preparaty bizmutu.

Schemat terapii jest zmienny i zależy od oporności bakterii na antybiotyki. W leczeniu stosuje się także preparaty złożone, zawierające wszystkie substancje czynne, poza inhibitorem. Preferowany czas terapii to 10–14 dni. Podczas leczenia stosowanie PPI jest niezbędne w celu podwyższenia pH żołądka, co sprzyja lepszemu przenikaniu antybiotyku do komórek bakterii oraz działa osłonowo na śluzówkę żołądka.

5. Jakie są objawy choroby wrzodowej?

Główne dolegliwości to bóle w jamie brzusznej i objawy dyspeptyczne (czyli niestrawności, takie jak: wzdęcia, bóle i dyskomfort nadbrzusza, zaleganie treści w żołądku i jej zarzucanie do przełyku czy uczucie pełności po posiłku), chociaż choroba może także przebiegać bezobjawowo. Ból w chorobie wrzodowej żołądka zaczyna się krótko po posiłku, jest tępy, piekący, może występować łącznie z nudnościami, odbijaniem, ulewaniem, zgagą, wzdęciami, czasem wymiotami.

Bóle przy wrzodach dwunastnicy pojawiają się 2–3 h po jedzeniu, ale pokarm łagodzi dolegliwości. Charakterystyczne są bóle głodowe i nocne. Z uwagi na podjadanie pojawia się przyrost masy ciała, przeciwnie niż w przypadku chorych z wrzodem żołądka, którzy chudną.

6. W jaki sposób diagnozuje się chorobę wrzodową?

Badaniem podstawowym jest endoskopia* górnego odcinka przewodu pokarmowego, która pozwala uwidocznnić i zlokalizować owrzodzenie oraz pobrać wycinki do badania histopatologicznego czy na test ureazowy** w kierunku obecności *Helicobacter pylori*.

Wycinki powinny być pobrane zawsze, gdy owrzodzenie budzi niepokój lekarza endoskopisty, w celu wykluczenia zmiany nowotworowej, mogącej przybierać wygląd owrzodzenia.

* Endoskopia to badanie polegające na wprowadzeniu przez usta giętkiego aparatu umożliwiającego ocenę błony śluzowej przełyku, żołądka i dwunastnicy oraz pobranie wycinków, np. do badania histopatologicznego lub na *H. pylori*.

** Test ureazowy służy do wykrywania obecności bakterii *H. pylori* w żołądku poprzez naniesienie na specjalną płytkę wycinka śluzówki żołądka pobranego podczas gastroskopii.

7. Jak leczy się chorobę wrzodową żołądka i dwunastnicy?

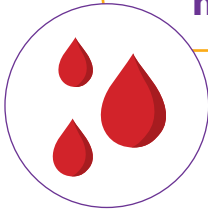
Leczenie choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy jest praktycznie takie samo. Poza dietą, zaprzestaniem palenia tytoniu i unikaniem niesteroidowych leków przeciwzapalnych jest zalecana farmakoterapia.

▶ Lekami z wyboru są PPI hamujące wydzielanie żołądkowe, rzadziej i wspomagająco tzw. H_2 -blokery, które działają wspomagająco w obniżaniu wydzielania kwasu, oraz skuteczne leczenie infekcji *H. pylori*.

Doraźnie, na każdym etapie terapii, można dodatkowo przyjmować leki neutralizujące i osłonowe na przełyk, które szybko przynoszą ulgę i zmniejszają nasilenie dolegliwości, ale nie leczą przyczyn choroby.

▶ Wybór schematu leczenia ustala lekarz, natomiast powodzenie terapii w znacznej mierze zależy od przestrzegania zaleceń przez pacjenta.

8. Jakie mogą być powikłania nieleczonej choroby wrzodowej?

Najczęstszym powikłaniem jest perforacja, czyli pęknięcie owrzodzenia, wymagające pilnej interwencji chirurgicznej, a następnie terapii *H. pylori*.

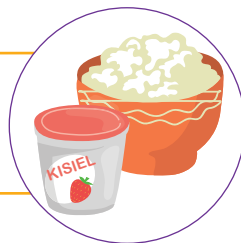
U pacjentów z przewlekłą chorobą wrzodową może dojść do zwężenia odźwiernika*, objawiającego się wymiotami, także wymagającego pomocy chirurga. Najczęściej mamy do czynienia z krwawieniem z owrzodzenia, które można leczyć endoskopowo.

Po każdym z wymienionych powikłań chory powinien być leczony PPI oraz przeciwko *H. pylori*, przy potwierdzeniu infekcji.

* Odźwiernik to pierścień mięśniowy pomiędzy żołądkiem a dwunastnicą tworzący zastawkę regulującą przechodzenie treści do dwunastnicy.

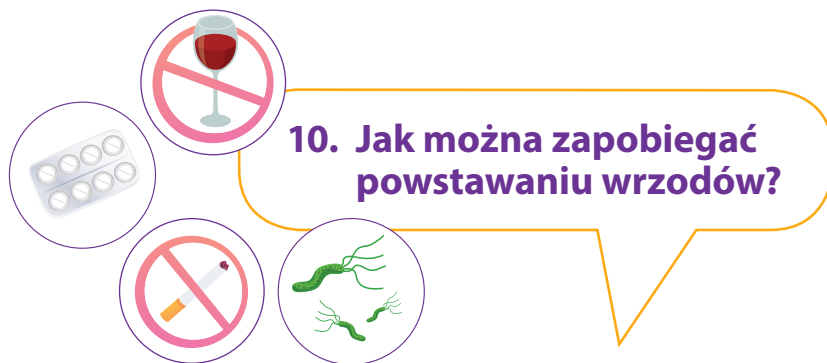
9. Jakie znaczenie ma dieta w chorobie wrzodowej?

Rola diety w chorobie wrzodowej jest dyskutowana, jednak zaleca się posiłki łatwostrawne, małe objętościowo, **unikanie ostrych przypraw, alkoholu, tytoniu i nadmiaru tłuszczu.**

Produkty nasilające objawy to: kawa, mocna herbata, napoje gazowane, warzywa cebulowe, czosnek, por, rzodkiew, owoce cytrusowe i soki, mięta i jej przetwory, słodczyce, konfitury i dżemy, tłuste sery, sery topione, tłuszcze zwierzęce (smalec), boczek, tłuste mięsa, dania ostre i pikantne, podroby, pasztety, zupy na wywarach z kości, frytki, smażone ziemniaki, kapusta, kalafior, brukselka oraz fasola.

Produkty sprzyjające gojeniu to: kisiele, galaretki, kasze, jasne pieczywo, chude gotowane mięso i twarożki.

Pacjenci stosujący przewlekle niesteroidowe leki przeciwzapalne i preparaty kwasu acetylosalicylowego powinni stosować przewlekle terapię osłonową lekami hamującymi wydzielanie żołądkowe (PPI) oraz mieć wykonane badanie w kierunku *H. pylori*, a w razie dodatniego wyniku należy przeprowadzić leczenie mające na celu wyeliminowanie bakterii.

Także przy nawrotowych dolegliwościach z górnego odcinka przewodu pokarmowego powinno się ocenić obecność *H. pylori* i w razie potrzeby leczyć. Unikanie pokarmów drażniących, alkoholu i palenia tytoniu również ma znaczenie w profilaktyce choroby wrzodowej.

ABC CHOROBY WRZODOWEJ ŻOŁĄDKA I DWUNASTNICY

– poradnik dla pacjenta

AUTOR

dr hab. n. med. Dorota Waško-Czopnik
Katedra i Klinika Gastroenterologii i Hepatologii,
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
05-556 Wrocław, ul. Borowska 213

REDAKTOR PROWADZĄCA

Maria Liedke

OPRACOWANIE GRAFICZNE

Inga Król

REDAKCJA JĘZYKOWA

Dominika Zaborowska

KOREKTA

Weronika Trzeciak

WYDAWCA

 medical education
grupa wydawnicza

Medical Education sp. z o.o. sp.k.

ISBN: 978-83-65471-23-9

Wydanie pierwsze, Warszawa 2022

© Medical Education sp. z o.o. sp.k.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektroniczny lub inny), włącznie z fotokopiowaniem, nagrywaniem na nośniki magnetyczne, optyczne lub inne media bez zgody wydawcy.

